

*Příloha č. 1***ZHODNOCENÍ PROJEKTU***(DŮVOD, PROČ BYL PROJEKT REALIZOVÁN)***MEZINÁRODNÍ ODBORNÁ KONFERENCE****K 25. VÝROČÍ ZALOŽENÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY PROFESORA ZDEŇKA MATĚJČKA V MOSTĚ****na téma EXPERTNÍ PODPORY V ZŠ***„Zprostředkování smyslu je kritériem, které podmiňuje předávání kulturního dědictví.“**Reuven Feuerstein*

ZŠ prof. Zdeňka Matějčka, fakultní škola UJEP, uspořádala k 25. výročí svého vzniku za podpory a pod záštitou Krajského úřadu Ústeckého kraje a Statutárního města Mostu a ve spolupráci s českou společností Dyslexie mezinárodní odbornou konferenci na téma expertní podpory v základní škole.

Expertní podpora na ZŠ prof. Zdeňka Matějčka, fakultní škole UJEP

Základní škola v minulých letech postupně rozšiřovala ve spolupráci s renomovanými odborníky spektrum expertních podpor určených jejím žákům. Jde o žáky se specifickými poruchami učení a chování (těžká postižení), ale i o žáky s jiným nebo kombinovaným postižením. Vždy se jedná o žáky, pro které je inkluzivní vzdělávání na běžné škole problematické. U některých žáků se může jednat o přechodné období několika let. Po určité kompenzaci problémů se mohou žáci navracet do běžných základních škol. K edukaci žáků vedou nejen vhodné vzdělávací postupy a optimální vzdělávací prostředí, ale také metody expertních podpor.

Učitelé naší školy se dlouhodobě věnují studiu FIE - **Feuersteinovo instrumentální obohacení**. Děti, které nejsou schopny se učit ze zkušeností nebo při školní výuce, trpí, podle Feuersteina, deficitem v kognitivní (poznávací) oblasti. Nenaučily se myslet v souvislostech. Zásadním problémem je tedy rozvoj kognitivních schopností dětí Feuersteinovou metodou obohacování prostřednictvím instrumentů. Jde o ucelený soubor cvičení se speciálními úkoly. Učitel (zprostředkovatel) se staví mezi vnější podněty a dítě. Pomáhá mu zvládnout řešení úkolů tím, že povzbuzuje jeho aktivitu. Nedává dítěti návod, jak má vyřešit konkrétní problém, ale snaží se dítě vést k tomu, aby to dokázalo samo. Klade se důraz na spolupráci a naslouchání. Feuerstein mluví o vzájemném sdílení myšlenek a přístupů k úkolu. Obsahem sdílení je i strategie řešení úkolů. Žáci se mají naučit reflektovat (přijímat) své myšlení a vhléd, dokázat hodnotit své poznávací dovednosti, a tak zobecnit způsoby uvažování. Učí se metakognici, tj. poznání toho, jak člověk poznává, jak se učí.

Na ZŠ prof. Zdeňka Matějčka je **laboratoř EEG biofeedbacku**. Jednotlivá ošetření dětí probíhají během jejich pobytu ve škole. Metoda biofeedback, biologické zpětné vazby, slouží k všestrannému zlepšování činnosti mozku. Provádí se pomocí přístroje, který měří mozkovou činnost a zprostředkovává uživateli vizuální (případně i sluchový) vjem o změnách v mozkové činnosti.

Stejně důležitá je **expertní podpora pomoci žákům při přetrvávajících primárních reflexech**. Jedná se o neuro-vývojovou stimulaci ve školní praxi. Kurz má název „**Pohybem se učíme.**“ Stimulace je založena na jednoduchých cvicích, které často napodobují pohyb vyvolaný primárními reflexy. Tím se dává mozku druhá šance, aby se postupně naučil správně kontrolovat fungování těla. Neuro-vývojová terapie kombinuje poznatky z více neuro-stimulačních metod najednou a používá se u dětí od 4 let, ale je účinná i u dospělých.

Další expertní podpora je **norská vyučovací metoda – GRUNNLAGET**. Východiskem pro podporu dětí je práce norského pedagoga Magne Nyborga. Původně se systém používal jen pro práci s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí. V současnosti se používá pro všechny handicapované děti. Metoda využívá k učení konkrétní předměty, které jsou označovány pojmy, mezi kterými jsou následně hledány rozdíly a podobnosti na základě senzomotorických zkušeností.

V ZŠ prof. Zdeňka Matějčka se dlouhodobě pracuje s **tréninkovým programem náprav grafomotorických obtíží**, dlouhodobá je také intenzivní a **systematická péče o řečovou výchovu žáků**. Při každé vyučovací hodině využívají učitelé **redukční techniky pro nápravy poruch učení a chování**.

Samotná konference a doplňkový program byl velmi bohatý. Spojovala se v něm pedagogické teorie a praxe. Program začal již v úterý 27. března 2018 šesti ukázkovými hodinami s využitím expertních podpor a redukčních metod. Jednalo se o 2 hodiny matematiky na nižším a vyšším stupni, dvě hodiny českého jazyka na obou stupních, hodinu prvouky v 1. třídě a hodinu fyziky v 6. třídě.

Ukázkové hodiny a videokonference

U nejmenších dětí v hodině prvouky o lesních zvířatech se paní učitelka zabývala neuro-vývojovým cvičením, rozvojem jemné i hrubé motoriky zejména při zapojení dětí v kruhu, kdy si nejmladší žáci předávali dřívko, orientovali se zprava doleva, zpívali, rytmižovali, rozvíjeli slovní zásobu a sluchové vnímání poznáváním ptáků podle zvuků. Děti také dokázaly najít zvířátka schovaná v obrázcích (figura – pozadí) nebo doplnit písmeny jejich neúplný název pod obrázky.

V obou hodinách matematiky se děti zabývaly vlastnostmi geometrických tvarů. Matematika se zde propojila s rozvojem kognice podle Reuvena Feuersteina. Spojováním bodů se rozvíjelo zrakové vnímání a myšlení dětí. Žáci řešili slovní úlohy týkající se obvodu

a obsahu geometrických útvarů. Také je vyhledávali ve složitých obrázcích. Body i geometrické útvary propojovali s běžným využitím v životě.

V hodinách českého jazyka bylo uplatněno velké množství forem a metod práce s handicapovanými dětmi a obrovské nasazení asistentů při práci ve skupinách a při pomoci dětem se sníženou mobilitou. U žáků ve 4. třídě šlo o řešení velkého množství úkolů pomocí různých metod práce, her, křížovek a myšlenkových operací tak, aby vyřešili detektivní záhadu. Paní učitelka zde ukázala i nápravy grafo - motorických obtíží. Na vyšším stupni se zapojili do hodiny češtiny se zpěvem i přítomní zahraniční i tuzemští hosté.

V hodině fyziky v 6. třídě bylo téma hodiny „jednotky délky“ propojeno s historickými jednotkami délky a neuro-vývojovou stimulací při praktickém měření. Děti cvičily rovnováhu při chůzi na provaze tak, že počítaly své stopy. Úsek pak měřily také pomocí svinovacího metru. Naměřenou délku pak dělily počtem svých stop a zjistily, že mají různou velikost chodidla, a proto je historické měření velmi nepřesné.

V ostatních třídách probíhala videokonference řízená z informačního centra – knihovny ZŠ. Tématem videokonference byla práce s textem básně „Vodník“ ze sbírky „Kytice“ Karla Jaromíra Erbena. Žáci vytvářeli ilustraci k textu a soutěžili o nejvydařenější ilustraci. Ta byla vybrána hlasováním.

Na náslechu ve třídách bylo velké množství hostů. V některých třídách se zdálo, že příchozí jsou v přesile nad žáky. Jednalo se o studenty pedagogiky, učitele z jiných škol i hosty z ciziny. Zahraniční hosté oceňovali zejména dynamiku vyučování. Paní Artemi Sakellariadis řekla, že tak velké množství forem v jedné hodině ještě nikdy neviděla. Profesora Gouzmana zaujalo tzv. přemostování – spojování látky s dalšími nápady a životem vůbec. K tématu ukázkových hodin se zahraniční hosté vraceli i v průběhu dalšího neformálního programu a několikrát ocenili, že měli možnost hodiny vidět.

Po ukázkových hodinách pokračoval program zahraničních hostů návštěvou hipodromu a ochutnávkou vín v Chrámčích. Večer se uskutečnilo neformální setkání ve sborovně školy. I na tomto setkání převládala pracovní témata. Profesor Gouzman z Feuersteinova institutu učitelům ukázal soubor instrumentů - hmatových cvičení na zlepšení udržení pozornosti, který sám vytvořil, především pro děti s poruchou pozornosti, např. ADHD.

Konference na téma expertní podpory na ZŠ

Ve středu 28. 3. 2018 proběhla samotná konference. Prvním řečníkem byl **PhDr. Jaroslav Šturma, místopředseda rady Českomoravské psychologické společnosti a ředitel dětského centra Paprsek**. Připomněl vývoj psychiatrické a psychologické péče o děti u nás. Vzpomenul hlavně na prof. Zdeňka Matějčka a jeho návštěvy na pořádající škole, jež nese jeho jméno.

Na Dr. Jaroslava Šturmu, který mluvil o minulosti, navázal **PhDr. Václav Mertin, z katedry psychologie FF UK v Praze**, jenž se zabýval problematikou z oblasti školní psychologie v současné době.

PhDr. Lenka Krejčová, PhD. z katedry psychologie na FF UK v Praze a vedoucí Dys - centra v Praze, se ve svém vystoupení zabývala dynamickou diagnostikou a jejím využitím ve školní praxi. Dynamické vyšetření zjišťuje, jaké jsou vzdělávací možnosti žáka, v jakém prostředí se učí, jak se učí a co mu pomáhá v učení.

Po příspěvcích našich předních dětských psychologů následovaly dva příspěvky Dr. Artemi Sakellariadis a SR Michaela Kalmára, které se zabývaly vzděláváním handicapovaných v obecnější rovině. Oba přednášející mluvili o snížení diskriminace a podpoře rovnosti při vzdělávání handicapovaných dětí. **Dr. Artemi Sakellariadis z Centra pro studium inkluzivního vzdělávání v Bristolu** připomněla, jak by mělo vypadat vzdělání ve 21. století. Každé dítě musí být v bezpečí, začleněno a vzděláváno. Poukazovala na kauzy dětí, jejichž vzdělávání bylo problematické. Vysvětlovala pojmy vyloučení, segregace, integrace a inkluze. Inkluzi chápe jako začlenění dítěte do školy, která ovšem vytvoří co nejlepší podmínky pro jeho začlenění. Hovořila také o změně poslání speciálních škol v dnešní době, tzn. že speciální školy dnes „dláždí“ cestu běžným základním školám.

SR Michael Kalmár, předseda Evropské dyslektické společnosti (EDA), hovořil o podmínkách pro vzdělávání a rovné příležitosti dyslektiků i jiných handicapovaných. Rovné příležitosti přináší kvalitní život nejen dyslektikům. EDA umožňuje výměnu informací, zkušeností, strategií a osvědčených postupů prostřednictvím vytváření mezinárodních sítí a mobility.

EDA byla legálně založena v roce 1987 v Bruselu jako mezinárodní neziskové sdružení podle belgického práva. Vyvinula se jako Evropská platforma lidí s dyslexií a dalšími specifickými poruchami učení, rodičů dětí, profesionálů a výzkumných pracovníků. EDA je v oficiálním vztahu s UNESCO; řádným členem Evropského fóra zdravotně postižených (EDF) a má poradní status v rámci Mezinárodní federace knihovnických asociací (IFLA). EDA má 44 členů ve 24 evropských zemích včetně Turecka a Izraele. Od roku 2007 je pořádající škola jediným členem EDA v České republice. Všichni v asociaci pracují zdarma.

Další dva hosté, prof. Roman Gouzman a PaedDr. Eva Váňová, hovořili o využití a aplikaci Feuersteinova instrumentálního obohacení. Nejpraktičtější příspěvek přednesl **prof. Roman Gouzman z Feuersteinova institutu v Izraeli**. Hovořil o použití instrumentů, postupů a strategií tak, aby studenti zvládli matematiku, která patří k předmětům vyžadujícím nejabstraktnější myšlení a slouží jako posilovna pro mozek. Jednou ze strategií, které se používají při zprostředkování „kognitivní matematiky“ je strategie úplné kreativní vizualizace, kterou profesor Gouzman na několika příkladech ukázal publiku, které s ním zaujatě počítalo.

PaedDr. Eva Váňová vysvětlila hlavní cíl instrumentálního obohacování profesora Reuvena Feuersteina. Je to vedení jedince ke kvalitnějšímu a samostatnějšímu učení

a fungování a k co možná největší nezávislosti. Nejde ani tak o předávání hotových znalostí a rozšiřování vědomostí člověka (i když se to postupně vlivem práce s programem děje), ale o učení žáků, jak sbírat informace, jak s nimi nakládat, a o vedení žáků k samostatnosti a produktivitě v řešení problémových situací v nejširším smyslu slova. FIE je zážitková metoda, která přináší hlubokou vnitřní motivaci a spojuje myšlení s emocemi.

Další přednášející, zabývající se expertní podporou, byla **Mgr. Marja Volemanová, DiS., z institutu neuro-vývojové terapie**. Připomněla, že přetrvávající primární reflexy jsou jednou z opomíjených příčin poruch učení a chování. Primární reflexy mají velký vliv na psychomotorický vývoj dítěte. Aktivitou primárního reflexu se vyvíjí nervové spojení v CNS, dítě se naučí novým dovednostem, pak je reflex inhibován vyššími mozkovými centry a tak může dítě poskočit ve vývoji zase o kousek dále. Pokud ale přetrvává několik primárních reflexů, mohou být kontraproduktivní pro optimální neurologický vývoj. Pak mohou způsobit symptomy specifických poruch učení (dyslexie, dysgrafie, dysfázie atd.) a poruch soustředění (ADHD, ADD).

Dalším zahraničním hostem, který již podruhé navštívil ZŠ prof. Zdeňka Matějčka, je **nezávislý cestující pedagogický psycholog Dr. Gavin Reid, PhD.**, který napsal 27 publikací o dyslexii. Tato porucha učení byla také tématem jeho vystoupení na konferenci. Mluvil o překážkách, se kterými je nutné při vyučování dyslektiků počítat. Na toto téma pak navázal strategiemi a intervenčními expertními přístupy, které vedou k překonání těchto obtíží. Jeho vystoupení bylo velmi rozsáhlé a shrnující různé metody, individualizované přístupy a expertní podpory. Poskytl posluchačům ucelený náhled na problematiku poruch učení a strategií, vedoucí k jejich překonání. Zajímavým momentem jeho vystoupení bylo vysvětlení, jak probíhá nekonečný metakognitivní cyklus - učení se učením. Dr. Reid, který cestuje po světě, kde diagnostikuje a pomáhá se sociálním začleněním dyslektiků do škol, vede semináře a workshopy, velmi ocenil péči o děti s poruchami učení a chování na ZŠ prof. Zdeňka Matějčka.

V dalším příspěvku představily **Mgr. Jana Jamrichová a Bc. Monika Petříková z UK v Praze** metodu aplikované behaviorální analýzy (ABA) a výsledky jejího praktického využití při pilotním projektu v první třídě běžné základní školy, v níž probíhá vzdělávání dětí s poruchou autistického spektra.

MA, PGDip Mercedes Mayoral, MBA, z Katalánské asociace pro dyslexii ve svém příspěvku představila nejen tuto společnost, ale i realitu diagnostikování a vzdělávání žáků s dyslexií v Katalánsku a dalších španělských oblastech. Díky Katalánské asociaci pro dyslexii je v Katalánsku větší povědomí o dyslexii než v ostatních regionech. Asociace byla založena v roce 1992, funguje téměř stejně dlouho jako ZŠ prof. Zdeňka Matějčka a sdružuje rodiny dyslektických dětí. V současné době má asociace 480 členů a poskytuje svým členům i dalším zájemcům 600 konzultací ročně.

Na závěr konference vystoupila **MUDr. Michaela Pakszysová, CSc., neurolog z EEG institutu v Praze**. Paní doktorka hovořila o využití EEG biofeedbacku ve vzdělávacím procesu

ve školách v Polsku a v České republice. Připomněla, že nejvhodnější formou je učení zážitkem, kdy žák je aktivní osobou v procesu učení. Je zkoncentrovaný po celou dobu učení, má pozitivní motivaci a emoce. Při tom všem mu pomůže metoda EEG biofeedback, která je využívána na ZŠ prof. Zdeňka Matějčka.

Školní a akademie a jarní výstava

Po ukončení vědecké konference následoval kulturní program, na kterém se podíleli všichni žáci ZŠ prof. Zdeňka Matějčka v Mostě. Všechny třídy, školní družina, školní klub a pěvecký kroužek vytvořily velmi rozmanité pásmo tance, přednesu, zpěvu a dramatizace, které však bylo tematicky ucelené. Akademie nesla název „Den našeho školáka“. Jeden školní den od rána až do večera proběhl na půdě mosteckého Repre, kde diváci, děti, jejich rodiče a zahraniční hosté, vytvořili fantastickou atmosféru. Celá akademie se všem velmi líbila. Zahraniční hosté se pochvalně vyjadřovali o vtipných a rozmanitých vystoupeních ještě další den. Součástí akademie byla výstava výtvarných prací žáků. Nebyly to pouze výkresy, ale i prostorové výrobky z papíru (sochy), látky (šité hračky), pedigu, proutí a dalších přírodních materiálů.

Doprovodný program pro zahraniční hosty pokračoval výletem na „uhelné safari“ do lokalit povrchového Dolu Československé armády a Vršan, kde se hosté seznámili s technologií těžby hnědého uhlí a rekultivací krajiny po těžbě. Poté hosté navštívili hrad Hněvín a kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě.

Po celou dobu trvání konference a doprovodného programu se o hosty z ciziny starali kromě paní ředitelky PhDr. Hany Ajmové a učitelů ze ZŠ prof. Zdeňka Matějčka také studenti mosteckého gymnázia, kteří si v roli tlumočnicků vedli velmi zdatně.

Konference včetně obsáhlého doprovodného programu proběhla úspěšně díky nemalé podpoře Krajského úřadu Ústeckého kraje a Statutárního města Mostu. Velké poděkování za bezchybnou organizaci patří celému týmu školy, učitelkám z pořádající ZŠ, mosteckým a litvínovským gymnazistům v roli tlumočnicků, studentům ze Střední odborné školy gastronomie a služeb v Mostě, žákům, rodičům i všem dalším, kteří se na celé akci podíleli.

O správnosti a smyslu směřování školy za dobu čtvrt století jejího trvání se vyjádřil za všechny zahraniční hosty prof. Gouzman, který vyzdvihl rodinnou spolupracující atmosféru ve škole. Oceňoval vytvoření vlastního výchovně vzdělávacího systému, který umožňuje žákům, rodičům a učitelům zažívat pocity radosti a společného úspěchu.

Zpracovala: PhDr. Hana Ajmová, ředitelka školy